

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

Národní orgán pro koordinaci

Závěrečná zpráva evaluace
Manažerské shrnutí

Evaluace metodického prostředí z pohledu implementační struktury

Duben 2019

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Technická pomoc

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Manažerské shrnutí

Evaluace byla zaměřena na zhodnocení metodického prostředí Evropských strukturálních a investičních fondů v ČR v programovém období 2014 – 2020. Metodickým prostředím pro účely této evaluace rozumíme (i) **Jednotné metodické prostředí** zpracované Národním orgánem pro koordinaci a Ministerstvem financí, (ii) **metodické prostředí jednotlivých operačních programů** vytvářené řídicími orgány a také (iii) monitorovací systém ESIF **MS2014+**.

Cílem evaluace bylo identifikovat **problematická místa** a rovněž **dobrou praxi** v nastavení metodického prostředí **z pohledu aktérů implementační struktury**, čemuž odpovídal i výběr evaluačních metod. Ty zahrnovaly vedle **analýzy dostupné dokumentace** (veškeré metodické dokumenty, proběhlé evaluace a studie, výsledky veřejných konzultací s příjemci apod.) zejména **rozhovory se zástupci implementační struktury** (tj. Národního orgánu pro koordinaci, řídicích orgánů a zprostředkujících subjektů a Ministerstva financí – Auditního orgánu, Platebního a certifikačního orgánu a Centrální harmonizační jednotky), doplněné o **dotazníkové šetření** rozeslané vybranému vzorku zástupců implementační struktury.

Problematická místa či dobrá praxe byly primárně identifikovány vzhledem k jejich vlivu na **administrativní zátěž pro žadatele a příjemce** v rámci ESIF. Sekundárním kritériem pak byl dopad na administrativní zátěž vnímanou jednotlivými subjekty implementační struktury. Hlavní závěry evaluace prezentujeme níže dle **tří hlavních kategorií zjištění**, kterými bylo (i) nastavení metodického prostředí, (ii) komunikace mezi subjekty implementační struktury a (iii) monitorovací systém.

Nastavení metodického prostředí

Metodické prostředí jako takové je obecně zástupci implementační struktury vnímáno jako značně **robustní, spíše nepřehledné a často zbytečně detailní**. Tento závěr vyplývá zejména z ne zcela pozitivně vnímaného **rozsahu Jednotného metodického prostředí**, z něhož následně čerpají metodiky jednotlivých operačních programů. Desítky samostatných metodických pokynů a doporučení o celkovém rozsahu stovek až tisíců stran jsou pro uživatele obtížně uchopitelné. Orientaci v metodickém prostředí dále znesnadňují relativně časté změny a aktualizace dokumentů, jež následně komplikují hladký přenos informací a pravidel napříč implementační strukturou.

Nezanedbatelný dopad na rozsah metodického prostředí mají také **nálezy Auditního orgánu**. Z důvodu prevence obdobných pochybení řídicí orgány často zpřesňují pravidla a doplňují příručky. Obdobný dopad mají **audity Evropské komise**, či jiných kontrolních orgánů, tyto subjekty však byly zmiňovány s menší frekvencí. Promítání auditních či kontrolních závěrů do metodik by tak vždy mělo být až posledním řešením po zvážení jiných alternativ.

S výše zmíněnými slabými místy pak částečně souvisí fakt, že metodické prostředí (ať již JMP nebo na úrovni operačních programů) často pouze **přebírá znění požadavků** dle české či evropské legislativy, aniž by uživatelům z řad implementační struktury či žadatelů / příjemců, poskytlo detailnější vysvětlení jejich aplikace v praxi. Metodiky tak v některých případech nejsou dostatečně jasné a uživatelé musí jejich význam dodatečně zjišťovat. V tomto smyslu je vhodná revize stávajících metodik, identifikace těchto míst a ideálně jejich přeformulování tak, aby byla jednoznačnější pro uživatele – příklady je možné nalézt níže ve zprávě.

Žádoucí je tak celková **redukce počtu a objemu** metodických pokynů, jak na úrovni JMP, tak v metodickém prostředí operačních programů. Tato podmínka sama o sobě však pro efektivní nastavení a fungování stačit nebude a je tedy nutné ji doprovodit změnami navrhovanými níže.

Kromě robustnosti a nejasnosti je často zmiňovaným problémem fakt, že Jednotné metodické prostředí stanovuje **závažná pravidla** pro řídicí orgány v oblastech, které jsou pro každý nebo alespoň část operačních programů **specifická**. Jednotná úprava pak vede k realizaci aktivit bez přidané hodnoty, jak pro řídicí orgán, tak často i pro NOK, který je povinen dodržování závažných pravidel kontrolovat. Nejčastěji se tato výtka týkala následujících oblastí:

- ▶ Práce s hodnotiteli a využívání databáze hodnotitelů, kdy v některých OP je počet hodnotitelů velmi omezený nebo jsou využíváni převážně interní hodnotitelé.
- ▶ Formální požadavky na partnerské platformy, kdy některé OP mohou mít již fungující vlastní a efektivnější kanály pro komunikaci s partnery
- ▶ Požadavky na předkládání cost-benefit analýzy (finanční a finanční i socio-ekonomické analýzy dle velikosti a typologie projektu) k žádostem o podporu, která je u mnoha projektů pouze formálním dokumentem bez přidané hodnoty
- ▶ Způsob průběhu hodnocení a komunikace s žadatelem, která je značně omezená, což může u některých programů s malým počtem velkých projektů administrativně komplikovat provádění formálních změn v žádostech při schválení projektů.

Samotná myšlenka Jednotného metodického prostředí však byla **většinově přijata** pozitivně a subjekty implementační struktury chápou **potřebu koordinace a snahu o standardizovaný přístup k žadatelům / příjemcům ESIF**, jakožto úlohu NOK (a dalších gestorů jednotlivých metodických pokynů). JMP by však mělo více směřovat do oblastí, které jsou průřezové napříč jednotlivými operačními programy a kde samotné řídicí orgány, resp. zprostředkující subjekty nemají nebo nemusí mít dostatečnou odbornou průpravu. Příkladem takovýchto oblastí jsou zejména:

- ▶ Veřejná podpora
- ▶ Veřejné zakázky
- ▶ Zjednodušené metody vykazování
- ▶ Zpracování a zprostředkování informací týkajících se výkladu pravidel od Evropské komise
- ▶ Legislativní požadavky průřezově platné pro všechny subjekty, např. ochrana osobních údajů.

Vzhledem k **rozsáhlým zkušenostem většiny aktérů implementační struktury** se pak jeví vhodnější, aby bylo Jednotné metodické prostředí založeno více na doporučeních a poskytování návodů formou prezentace dobré praxe, spíše než na závažných pokynech a postupech. Pro zajištění naplnění povinností NOK z hlediska koordinace a řízení Dohody o partnerství může obdobně sloužit jasné definování konkrétní povinnosti, kterou musí ŘO naplnit, nicméně ve volbě způsobu, kterým bude povinnost naplněna, by měla být ponechána větší flexibilita.

Z hlediska **dopadu metodického prostředí na žadatele / příjemce** jsme v evaluaci vycházeli zejména z výsledků Veřejné konzultace ke zjednodušení administrativní náročnosti s příjemci, které jsme porovnávali s názorem respondentů z řad implementační struktury. Nejproblematictější okruhy jsou:

- ▶ Časté změny výzev a úpravy jejich harmonogramu, jejichž původ není vždy ovlivnitelný vyhlášovatelem výzvy, nicméně důsledná příprava výzev může počet změn snížit.
- ▶ Rozsah a detailnost výzev k předkládání projektů – dostupnost informací o požadovaných přílohách k žádosti, forma a dostupnost metodické dokumentace k výzvě, to vše se značně liší napříč operačními programy a často i mezi jednotlivými

výzvami v jednom operačním programu. Žadatelé podávající žádosti do více operačních programů nebo prioritních os tak mají značně ztíženou orientaci v relevantní dokumentaci.

- ▶ Požadavky na přílohy k žádostem o podporu, které se značně liší dle typu projektu, nicméně i u obdobných typů projektů napříč operačními programy lze pozorovat rozdíly v objemu požadované dokumentace a okamžik, kdy jsou přílohy vyžadovány, což může rovněž negativně ovlivnit administrativní zátěž na straně žadatele. Roli hraje rovněž požadovaný formát příloh.

Komunikace mezi subjekty implementační struktury

Důležitým aspektem fungování implementace ESIF, kterým jsme se v evaluaci zabývali, je **komunikace a přenos informací** mezi jednotlivými subjekty implementační struktury. U komunikace nebyl identifikován problém v nedostatku vhodných nástrojů a kanálů, ale spíše v jejich **funkčnosti**. Hlavním komunikačním kanálem pro přenos informací od NOK a dalších gestorů metodických pokynů jsou **pracovní skupiny**, u kterých jsou spíše negativně vnímány tyto aspekty:

- ▶ Nízká úroveň dialogu, zaměření na jednostranný přenos informací nebo naopak nízká aktivita a chuť aktérů diskutovat
- ▶ Pozdní příprava a rozeslání agendy pracovní skupiny všem účastníkům
- ▶ Velký počet pracovních skupin a tím pádem ne vždy dostatečné kapacity implementačních subjektů vyslat na jednání zástupce s relevantním know-how
- ▶ Nedostatečný přenos informací z pracovních skupin směrem dovnitř relevantních subjektů.

Jakožto **doporučení pro efektivnější nastavení pracovních skupin** vyplynula racionalizace jejich počtu a tematického zaměření, aby ŘO mohly snadněji vysílat relevantní zástupce pro diskuzi. Dále volba formátu pracovní skupiny podporující interaktivní diskuzi a sdílení dobré praxe, např. formou workshopů, metodou world café, apod. Dobrou praxí je rovněž využívání nástrojů pro sdílení dokumentů a informací z pracovních skupin, např. formou sdílené elektronické platformy.

Vzhledem k vícestupňové implementační struktuře byl často zmiňován jako problematický i přenos informací **mezi řídicími orgány a zprostředkujícími subjekty**, a rovněž mezi **jednotlivými pracovišti** uvnitř organizace. Nedostatečný přenos informací pak může vést k chybnému nastavení nebo dezinterpretaci metodického prostředí směrem k žadatelům/příjemcům. Klíčem k řádnému přenosu informací je nastavení alespoň základního mechanismu, který může mít např. formu zasílání pravidelného newsletteru nebo pravidelných setkání.

Často zmiňovaným aspektem je pak komunikace s **Ministerstvem financí, jakožto Auditním orgánem**. Respondenti relativně často zmiňovali nesnadnou komunikaci, respektive nemožnost dialogu s AO zejména při konstruktivním řešení nálezů AO v rámci auditů operací. Tento aspekt má následně, kromě jiného, dopad právě na robustnost metodik a mnohdy neopodstatněný přísnější přístup k příjemcům (jak bylo zmíněno výše). Výměna zkušeností mezi AO a ostatními subjekty je tak klíčová i pro minimalizaci situací, kdy je příjemce vystaven rozdílným posouzením téhož problému různými kontrolními orgány.

Vyzdvihován je i význam **neformální komunikace** mezi jednotlivými subjekty, která může často vést k efektivnějšímu sdílení informací, než oficiálně ustanovené pracovní skupiny a oběžníky. Neformální komunikace již často probíhá, nicméně je vhodné zvážit její podpoření vhodnou formou (tj. bez přílišné formalizace a povinných setkávání), například posilováním již

zavedené rotace zaměstnanců mezi jednotlivými aktéry implementační struktury nebo pořádáním společných výjezdních zasedání s větším důrazem na neformální program.

Monitorovací systém

Třetí zásadní oblastí fungování metodického prostředí ESIF je **monitorovací systém MS2014+**, který do značné míry ovlivňuje i nastavení samotného JMP. Mezi hlavní úzká místa systému patří:

- ▶ Nastavení monitorovacího systému
- ▶ Komunikace mezi subjekty zodpovědnými za jeho vývoj a provoz
- ▶ Technické aspekty systému.

Podobně jako většina ŘO/ZS souhlasí s myšlenkou jednotného metodického prostředí, ale nejsou spokojeni s provedením, tak většina ŘO/ZS **souhlasí s existencí jednotného monitorovacího systému**. Respondenti mají ale významné výhrady k jeho fungování, a to především k robustnosti systému, která zapříčiňuje (mimo jiné) pomalost jeho odezvy, případně (částečná) nefunkčnost některých prvků metodického prostředí. Mezi nejčastěji zmiňované funkcionality patřily:

- ▶ Nástroj pro strategické řízení a plánování
- ▶ Nástroje predikce
- ▶ Modul kontrol a elektronické kontrolní listy.

Technické problémy byly charakteristické pro počátek programového období, kdy byly některé prvky systému zpočátku nefunkční, čímž řídicí orgány i zprostředkující subjekty získaly **počáteční nedůvěru v systém jako takový**. Tato skutečnost komplikovala a částečně stále komplikuje přijetí systému uživateli a ochotu využívat některé jeho prvky, které mezitím již začaly fungovat standardně. Respondenti tak často uváděli, že významnou část práce s daty o projektech (např. sledování indikátorů, kontroly) provádějí vlastním způsobem mimo systém, kam vkládají pouze výsledná data.

Problematický je rovněž proces změn v systému, kterých je relativně hodně a pro subjekty implementační struktury je obtížné je sledovat, neboť chybí jejich **ucelená evidence**. Odezva na provedení požadované změny je často příliš dlouhá a někdy se změna stává díky tomu neaktuální.

Nízká uživatelská přívětivost systému má za následek nejen zvyšování administrativní a časové náročnosti pro zástupce implementační struktury, ale má dopad i na **žadatele a příjemce**. Ti pracují v jiném rozhraní stejného systému (ISKP2014+) a potýkají se s podobnou uživatelskou nepřívětivostí, pomalostí systému a složitostí. Dle Veřejných konzultací je v ISKP pro 62 % respondentů náročné podat žádost o podporu a pro 42 % z nich je obtížné podat Žádost o platbu.